’Faderhuset’
af Andreas Koefoed, Eva Mulvad og Adam Nielsen

- et undervisningsmateriale

- **Fag:** Dansk, Samfundsfag, Religion og Mediefag
- **Niveau:** Gymnasiale uddannelser
- **Overordnede temaer:** Tro som magtmiddel; Magtmisbrug, manipulation og social kontrol; Sekter og følelsen af fællesskab; Vold; Vidnesbyrd; hybriddokumentarisme og iscenesættelse
- **Forfatter:** Katrine Sommer Boysen

Kort om undervisningsmaterialet

Hvordan skildrer man manipulation, magtudøvelse, vold og fornedrelse forklædt som omsorg og kærlighed? Og hvordan sikrer man, at publikum får et præcist indblik i, hvordan det føles at blive udsat for den slags fysiske og psykiske overgreb? Spørgsmål som disse står helt central i Andreas Koefoed, Eva Mulvad og Adam Nielsens ’Faderhuset’, der kaster et syleskarpt blik på den omdiskuterede, skandaleramte danske frimenighed af samme navn. Snarere end at efterstræbe objektivitet og dokumentarisk bevisførelse har de tre instruktører truffet et valg om at basere filmen på subjektive vidnesbyrd fra tidligere medlemmer, der bliver gengivet i dramatisereset, fiktionaliseret form. Her er det skuespillere – blandt andre Trine Dyrholm i en bærende hovedrolle som Faderhusets stifter og frontfigur Ruth Kristiansen (tidligere Evensen) – der spiller rollerne som de tidligere medlemmer, der står på den anden side af kameraet og instruerer dem, så den erindrede virkelighed står så tydeligt frem som muligt. Disse subjektive beretninger giver filmen en voldsom emotionel tyngde og tvinger både de tidligere medlemmer selv, de skuespillere, der påtager sig rollen som dem, og filmens publikum til at spørge sig selv: Hvordan kan noget sådant finde sted?

Som dokumentar er ’Faderhuset’ en film, der åbner op for utrolig mange perspektiver, der gør den interessant at bruge i undervisningssammenhæng. Dens formmæssige kompleksitet og de dramatiserede

lag stiller spørgsmål til faktagenrens muligheder og metoder, mens filmens skildring af et miljø, hvor børn, unge og voksne systematisk er blevet udsat for overgreb begrundet med en forvrænget opfattelse af kristendommens kærlighedsbudskab, blotlægger forbindelsen mellem tro og sekterisme. Faderhusets overtagelse af det tidligere Ungdomshus på Jagtvej 69 placerer også frikirken i et politisk sammenhæng. Dette undervisningsmateriale placerer 'Faderhuset' i en tværfaglig undervisningskontekst mellem Dansk, Samfundsfag, Religion og Mediefag. Materialet er ikke inddelt efter faggrænser, men efter overordnede temaer. Afslutningsvis foreslås en specifikt mediefaglig øvelse baseret på filmens metode.

Bag om filmen

I august i år udkom bogen 'Barn af Faderhuset'. Bogen er skrevet af tidligere medlem af Faderhuset Noah Rosendal, der i den fremsætter alvorlige anklager om omsorgssvigt, vold og eksorcisme i frikirkens lukkede fællesskab. 'Barn af Faderhuset' bare et eksempel på vidnesbyrd om Faderhusets systematiske praksisser med vold og overgreb, og nu kommer altså Andreas Koefoed, Eva Mulvad og Adam Nielsens dokumentarfilm, der føjer sig til mængden af anklager. Det er i sagens natur vanskeligt at komme tæt på en frimenighed som Faderhuset, hvor indblanding udefra konsekvent er blevet forsøgt undgået. Men Faderhuset har alligevel markeret sig i offentligheden i en sådan grad, at der findes en del informationer om trosfællesskabet. Faderhuset blev etableret i 1990 af Ruth og Knut Evensen. I begyndelsen var den evangeliske menighed primært optaget af at udføre socialt arbejde, men da Ruth Evensen i 1998 overtog ledelsen, ændrede Faderhuset karakter og blev stadig mere optaget af omvendelse og vækkelse, der blev opnået gennem en voldsom grad af social kontrol. Faderhuset blev for alvor kendt i den danske offentlighed, da Ruth Evensen og Faderhuset købte alle aktier i det selskab, der ejede Ungdomshuset på Jagtvej 69 på Nørrebro. Kontrasten mellem Faderhusets praksisser med kristne korstog og Ungdomshusets antiautoritære systemkritik kunne ikke være større, og det kom da også til flere sammenstød, indtil politiets rydning af Ungdomshuset 1. marts 2007. Samtidig flyttede Faderhuset deres aktiviteter til Lolland, hvor menigheden drev Bandholm Hotel, hvor medlemmer af frikirken også boede, indtil menigheden officielt nedlagde sig selv i 2013. Men det officielle ophør betød ikke en faktisk afslutning på Faderhusets aktiviteter, der fortsatte og stadig fortsætter uden for landets grænser, blandt andet i Tjekkiet.

Arbejdsspørgsmål inden filmen

- Bed eleverne om at finde oplysninger om Faderhuset og diskuter i fællesskab frikirkens trosgrundlag og værdier. Tal også på forskellen mellem etablerede religioner og disse frie menigheder eller sekter. Hvad kendetegner eksempelvis en sekt?
- Tal i plenum om andre sekter. Måske kender eleverne til Moonbevægelsen eller Folkets tempel (der resulterede i Jonestown-massakren i 1978).
- Bed eleverne være opmærksomme på, at det er en særlig type dokumentarfilm, de skal se. Tal om, om de på forhånd har faste forventninger til, hvad en dokumentar må eller ikke må? Hvor går fx grænsen mellem virkelighedsgengivelse og fiktionalisering?
- Ruth Kristiansen har en kanal på YouTube ved navn 'Ruth TV' (https://www.youtube.com/@RuthTV), som der også vises klip fra i filmen. Bed eleverne finde et par videoer derfra, der kan underbygge deres viden om Faderhuset.

'Faderhuset' – filmens handling

Iscenesættelser af vidnesbyrd

Allerede fra allerførste scene i 'Faderhuset' får vi fornemmelsen af at være vidne til en iscenesættelse. Gennem et filmkamera bliver der stillet skarpt på en scene, hvor et teatergardin markerer, at vi træder ind i en fremstilling. Vi ser både scenen og kameraet, der indkapsler scenen, og dermed etablerer Koefoed, Mulvad og Nielsen helt tidligt, at det ikke er den direkte, umedierede virkelighed, der er genstand for deres dokumentarfilm. Det er derimod vidnesbyrdene fra tidligere medlemmer af Faderhuset, og disse skal nu dramatiseres så de ligger så tæt på virkeligheden som muligt. I første scene gælder det Camilla, der var medlem af Faderhuset fra 2000 til 2007. Camilla spilles af skuespiller Laura Kronborg Kjær, der sidder over for Trine Dyrholm, der indtager rollen som Ruth. Camilla og hendes mand har problemer. De har svært ved at få deres ægteskab til at fungere, men Ruth prædiker nye veje og Guds vilje, mens hun forbander skilsmisse og minder Camilla og hendes mand om, hvor synd det vil være for deres børn, hvis de skal vokse op uden for menighedens fællesskab. Ruth lader til at få Camilla overbevist, og Camilla takker med et ønske om at vaske Ruths fødder, hvorefter forsamlingen omkring Ruth bryder ud i messende tungetale. Scenen ligner en normal filmscene, men da den pludselig bliver afbrudt, står det klart, at 'Faderhuset' ikke er som dokumentarfilm er flest. For virkelighedens Camilla, der indtager en rolle som instruktør, afbryder optagelsen for at korrigere Trine Dyrholms udlægning af Ruth. I Camillas erindring er Ruths nydelse over at have sejret endnu større, end det kommer til udtryk. Trine Dyrholm har svært ved helt at få greb om magten hos den kvinde, hun spiller, men får gennem Camillas instruktioner en tydeligere fornemmelse for, hvad der er på spil. Virkelighedens Camilla fortæller også om, hvordan hun og hendes mand blev sat sammen, da de var børn i en kristen friskole, og at hun hele livet har levet med visheden om, at det ville være en synd, hvis de to ikke kunne få det til at fungere. Og så starter optagelserne igen.

På den måde veksler 'Faderhuset' mellem interviews, erindringer, private og offentlige arkivmaterialer samt dramatiserede iscenesættelser. Ud over Camilla optræder de tidligere medlemmer Jerry (spillet af David Dencik) og 'Louise', der optræder under pseudonym (spillet af Özlem Saglanmak), i centrale roller, mens Ruths niece Kristina Djarling, der stadig er med i menigheden, bliver spillet af Emma Sehested-Høeg. Vi kommer med andre ord tæt på en virkelighed gennem fiktive greb.

Med i Guds hær

En del af Faderhusets mission var at opbygge en hær, der kunne kæmpe for Gud. Det skete gennem omvendelse, vækkelse og rekruttering. Et af midlerne til at få solgt denne idé om en fremtidig kamp til menighedens medlemmer var ved at fortælle om overgivelsen til Kristus som den ultimative frihed. I front i denne manipulerende strategi står Ruths niece Kristina, som vi i arkivoptagelser ser synge om at prise Gud og alt det, han har skabt. Omkring hende synger og danser begejstrede medlemmer, der helt åbenlyst tror på sagen. Det gør også de skuespillere, der i gengivelsen af situationen i 'Faderhuset' stimler sig sammen med Emma Sehested-Høeg, der giver krop til en meget troværdig gengivelse af Kristina.

Kristina har et særligt nært forhold til Ruth, og da Ruth beslutter sig for, at Camilla skal være hendes datter (Faderhuset opererer med meget familiære betegnelser for at signalere nærhed. Ruth og hendes mand Lars bliver også omtalt som Ruthe-mor og Larse-far), er det Kristina, der skal sørge for at Camilla bliver gjort klar til det ritual, der skal markere hendes nye status. Kristina hjælper derfor Camilla i en brudekjole, som hun skal bære, mens Ruth ligger i en seng og simulerer at føde den granvoksne kvinde, der ligger skjult under et hæklet tæppe. Mens scenen bliver optaget, er Trine Dyrholm og Laura

Kronborg Kjær i fuld koncentration, men da scenen er færdig og Ruth har fortalt Camilla, at hun nu på befaling fra Gud hedder Lydia Sara, kan de ikke lade være med at grine. Scenens intensitet og absurditet bliver for overvældende. På sidelinjen står virkelighedens Camilla, der græder. For hende virker optagelsen som en genoplevelse af en situation, der var helt uudholdelig. 'Fødslen' varede fire timer og mindede om en voldtægt; noget Camilla desværre også har oplevet.

Hemmelig snak med Gud

For Jerry blev mødet med Faderhuset et møde med et fællesskab, hvor han for første gang i sit liv følte sig accepteret. Jerry har et handicap, der både kommer til udtryk i hans bevægelser og hans tale, og han har altid følt sig forkert og udstødt. Men i Faderhuset, fortæller han David Dencik, der spiller ham i filmen, så han lyset. Her følte han sig ønsket, og oplevelsen af at være på en fælles mission gav ham formål i tilværelsen. David Dencik lytter med indlevelse og forsøger tydeligvis loyalt at få det til at give mening at dedikere sit liv til en sekts dommedagsforestillinger. Jerry fortæller også, at han blev særligt god til at tale i tunger. Han så denne messende form for agiteret tale som en form for hemmelig snak med Gud, der bragte ham tættere på meningen med det hele. Jerry husker særligt overtagelsen af Ungdomshuset som et tidspunkt, hvor han virkelig kunne bevise sin tro. I en iscenesættelse skildres Faderhusets overtagelse af Ungdomshuset nytårsaften 2001. I rollen som Jerry sidder David Dencik midt i en flok af medlemmer og gør klar til at blive stormet af vrede unge. Jerry, der selv sidder på afstand af optagelsen, har fortalt hvordan konfrontationen mellem Faderhuset og de autonome fik ham til at føle sig bekræftet i sin tro. Ruth er imponeret over Jerrys dedikation, men også han bliver udsat for hendes vrede. For da Ruth finder ud af, at Jerry har syndet ved at se pornografi og tale med tidligere medlemmer, som taler grimt om Ruth og som siger, at Faderhuset er en sekt, kommer der andre boller på suppen.

Vold som kærlighedssprog

Det tidligere medlem 'Louise' optræder kun i 'Faderhuset' anonymiseret. Louise er ikke hendes rigtige navn og hendes ansigt er sløret, når hun er på skærmen. Louise var medlem af Faderhuset fra 2001 til 2019 og beskriver, hvordan menigheden ændrede karakter efter at Ruth blev gift med Lars Kristiansen. Hvor Faderhuset tidligere havde kaldt sig selv en kærlighedsbevægelse, blev der med Lars' fremtrædende position i menigheden pludselig lagt vægt på en mandebevægelse, hvor traditionelle maskuline dyder blev dyrket som princip. Mændene skulle have autoritet og være i stand til at sætte deres hustruer på plads, og det fik Louise lov til at opleve på helt nært hold. Placeret over for Ruth og Lars sidder Louise – spillet af Özlem Saglanmak – og hendes mand. De har svært ved at få deres ægteskab til at fungere og svært ved at disciplinere deres børn, sådan som Lars og Ruth kræver det af dem. Louise og hendes mand ser både flove og bange ud, mens Ruth og Lars virker ophøjede og bedrevidende. De er mildt sagt ikke stolte af ægteparrets indsats og de råber ud i den lille stue, at de spilder deres tid. Louise og hendes mand er nødt til at tage sig sammen og for at motivere dem til forandring stikker Lars dem en syngende lussing, som de bagefter takker for. For i Faderhuset bliver vold forklædt som kærlighed. Men det virker ikke. Da Faderhuset forlader Danmark og menigheden kører i kortege til Tjekkiet for at undslippe myndighederne, er Louise og hendes familie også med. I køkkenet i deres nye hjem kommer Kristina forbi og afkræver opmærksomhed fra Louises lille datter, Esther. Men Esther nægter at tale med Kristina og vil ikke sætte sig på hendes skød, som hun kræver. Kristina tolker opsætsigheden som et tegn på, at Louise stadig ikke er lykkedes som mor, og Louise aner ingen anden udvej end at ty til de samme midler, som hun har lært af Ruth og Lars. Bag en lukket dør hører vi derfor lyden af en lille pige, der bliver slået.

"I'm a soldier of God. Shoot me!"

En del af Faderhusets arbejde med unge mennesker var militante sommerlejre. På lejren i 2007, der blev ledet af blandt andre Kristina og Camilla, deltog Anders. På lejren bliver de unge medlemmer trænet til at kunne klare en forestående dommedagskrig, hvor de skal tjene Gud. Og det sker tilsyneladende bedst ved total underkastelse og ydmygelse. Anders beskriver hvordan han selv oplevede at komme nærmere Gud ved at give afkald på sig selv og dermed blev han i stand til at udholde de voldsomme ydmygelser. Anders bliver blandt andet holdt under vand, til han er tæt på at miste bevidstheden, får proppet sand i munden, bliver slået og kaldt forfærdelige ting. Alt sammen i Guds navn. I dokumentaroptagelser står Camilla og Anders pludselig over for hinanden, og Camilla er voldsomt berørt over det, hun har gjort mod ham. For Anders er det bevis på, hvor ekstrem fanatismen og indoktrineringen i Faderhuset har været, mens situationen på sommerlejren for Camilla blev begyndelsen på slutningen.

- Tal med eleverne om deres oplevelse af filmen. Hvordan har den virket på dem?
- 'Faderhuset' følger ikke nogen stram, fremadskridende kronologi, men består derimod af nedslag i situationer, der bliver til filmens scener. Alligevel er der en vis dramatisk fremdrift. Beskriv hvordan vi gennem filmen får mere og mere viden om Faderhuset.
- Uden Ruth intet Faderhuset. Ruth er den helt afgørende figur i frimenigheden og det er hende, der som en form for profet eller udsendt af Gud står med al magten. Beskriv Ruth og de overvejelser som Trine Dyrholm gør sig om at spille hende. Tal også om hvordan Ruth fremstår på sin egen YouTube-kanal og på de øvrige medieoptrædender. Diskuter hvordan et enkelt menneske kan få så stor magt over andre.
- Lav en karakteristik af de centrale figurer, både som de beskrives, spilles af skuespillere og fortæller om sig selv. Kig på Camilla, Kristina, Jerry og Louise. Tal om, hvad det betyder for vores forståelse af dem, at vi får adgang til dem i forskelligt omfang. De har alle det til fælles, at de på et tidspunkt i deres liv har underkastet sig en rabiat fortolkning af kristendommen og overgivet sig til den, og at de i dag føler de sig udsat for grov manipulation.
- Bed eleverne lave næranalyser af centrale scener. Det kunne være Louise og hendes mands samtale med Ruth og Lars. Camilla der fødes af Ruth. Sommerlejren eller scenen fra Ungdomshuset. Analyser hvilke virkemidler der er blevet brugt i de enkelte scener.
- Lav en analyse af miljøet i Faderhuset sådan som det formidles af de tidligere medlemmer. Hvad kendetegner atmosfæren og forholdene mellem medlemmerne?
- Kig på scenerne hvor Faderhuset og Ungdomshuset kommer i konflikt. Find gamle artikler, der fortæller om sagen, hvor Københavns Kommune indirekte muliggjorde at Faderhuset kunne købe Ungdomshuset.

Magtmisbrug, manipulation og social kontrol

I den allersidste scene i 'Faderhuset' toner Ruth Kristiansen frem på skærmen. Scenen viser et klip fra Ruth TV, og i dagens video vil Ruth tale lidt om manipulation. Subteksten er tydeligvis, at hun er blevet anklaget for at være manipulerende, og nu vil hun tage til genmæle på samme måde som vi tidligere i filmen har set hendes barnebarn og Kristinas datter tale om, hvordan Faderhuset i virkeligheden er en meget kærlig menighed, som bare er blevet misforstået af offentligheden på grund af tidligere medlemmers fordrejede udlægninger. I klippet gennemgår Ruth betydningen af ordet manipulation, der etymologisk fra latin betyder at føre ved hånden, men som i dag primært bliver brugt til at beskrive uærlig eller skjult påvirkning af andre menneskers følelser eller tanker. Ruth forstår sådan set godt, hvad manipulation betyder, men hun modsætter sig ideen om, at det kan lade sig gøre at manipulere med

andre mennesker. Det er altid vores eget ansvar, hvis vi bliver påvirket, lyder det. Man kan altid sige fra eller tage imod. "Det er jo også en mulighed," siger Ruth. På den måde fralægger hun sig ansvaret for anklagerne om at have manipuleret Faderhusets medlemmer ved at pege på den angivelige frie vilje, som hendes medlemmer har valgt ikke at bruge. Ikke desto mindre er det netop anklager om systematisk fysisk og psykisk manipulation, der går igen i vidnesbyrdene i 'Faderhuset', hvor Camilla, Jerry og Louise bestemt ikke føler, at de med deres personlige baggrunde har haft muligheden for at stå imod. I stedet føler de, at Ruth har set deres svagheder og udnyttet dem på det groveste. De føler sig socialt kontrolleret og tvunget til at opføre sig efter et særligt regelsæt med visheden om straf, hvis de modsatte sig Faderhusets direktiver.

- Tal om, hvordan magtmisbrug, manipulation og social kontrol kommer til udtryk i 'Faderhuset' og beskriv hvordan de tidligere medlemmer i dag kæmper med at komme sig over det, de er blevet udsat for.
- Faderhuset kunne blandt andet lokke med et fællesskab og et løfte om frelse. I hvilke situationer kan man være særligt sårbar over for den slags løfter?
- Diskuter andre nutidige eller historiske tilfælde af denne type manipulation.
- 'Faderhuset' går ikke ind i Faderhusets trossæt, men foretager konkrete nedslag i praktiseringer af troen, fx i forhold til idealer om ægteskab og opdragelse. Troen bliver med andre ord instrumentaliseret som et magtmiddel. Desuden lægges der vægt på, at Ruth er en jordisk inkarnation af Gud. Så selvom Faderhusets religiøse ideologi til en vis grad hviler på et kristent grundlag, så er vi lysår fra den måde kristendommen praktiseres i den danske folkekirke. Tal om forskellen på officielle religioner og på frimenigheder eller sekter som Faderhuset. Hvor er de største forskelle?

Hybriddokumentarisme: Fakta, fiktion og iscenesættelser

Dokumentargenren har været aktuel lige siden filmens fødsel i 1895. De allerførste film var gengivelser af virkeligheden og gennem filmhistorien har dokumentarfilm været både hyldet og diskuteret. For hvor går grænsen for, hvad man kan tillade sig at gøre som instruktør, når man vil videreformidle et stykke af virkeligheden? Er der grænser for, hvor meget man må blande sig, eller er det en illusion af kunne skabe en objektiv gengivelse af virkeligheden? Allerede i 1930'erne definerede dokumentaristen og dokumentarteoretikeren John Grierson dokumentaren som en kreativ bearbejdning af virkeligheden. Grierson var altså allerede for snart 100 år siden opmærksom på, at så snart der er et kamera og en instruktør til stede, så sker der en fortolkning af virkeligheden. Dokumentarfilmen spejler aldrig bare virkeligheden. Den udvælger, påvirker og bearbejder den. Det gør sig ikke mindst gældende, når vi har at gøre med blandingsformer eller hybride formater, hvor faktagenren gør brug af koder – fx skuespil og fiktive iscenesættelser – som vi kender fra fiktionens verden. I dokumentarregi bliver de bare ofte brugt som et middel til at komme endnu tættere på den virkelighed, man forsøger at forstå eller skildre.

- Beskriv hvordan hybridformatet er anvendt i 'Faderhuset'. Hvad er balancen mellem virkelighed og fiktive iscenesættelser?
- Filmens tre instruktører, Koefoed, Mulvad og Nielsen, er stort set usynlige i filmen. I stedet har de overladt iscenesættelserne til de tidligere medlemmer af Faderhuset ud fra en vurdering af, at det er dem, der bedst ved, hvordan tingene fandt sted. Hvilken effekt har det?
- **Mediefag**: I 'Faderhuset' bliver de fiktive iscenesættelser brugt som en metode til at forstå, hvad der er sket. Filmisk giver det en fornemmelse af, at der er mange lag i 'Faderhuset'. Der er det, vi ser, og så er der et 'behind the scenes', hvor optagelserne diskuteres. Følgende oplæg til en praktisk øvelse i Mediefag har til formål at prøve at anvende filmens metode på et andet

materiale. Inddel eleverne i grupper og bed dem indtage roller som henholdsvis filminstruktører, virkelige mennesker og skuespillere. Sammen skal grupperne blive enige om en situation, som skuespillerne skal iscenesætte ud fra instruktioner fra de virkelige mennesker. Det skal ikke – som i 'Faderhuset' – være traumatiserende, men må meget gerne være noget fra en konkret, fælles hverdag (fx noget der er sket i klassen) eller noget sjovt. Instruktørerne optager situationerne som skuespillerne skal udføre, mens de virkelige mennesker skal efterstræbe, at det bliver så troværdigt som muligt.